

**A CADA TERRA EL SEU ÚS I
A CADA CASA EL SEU COSTUM**

Em dic Lluç Maria Blanc Claret, però sempre m'han dit Lluç, sense el Maria, encara que en tots els documents oficials hi consta el nom complert. Tinc quaranta-tres anys, i malgrat que no he sigut mai gaire futbolista, de petitet ja m'agradava veure el Sevilla, el València i el Real Madrid, però només quan portaven la primera equipació.

Sempre he sentit deficiència per la puresa del color blanc, i no tan sols m'agrada la seva tonalitat, sinó també la sonoritat de la paraula mateixa i les seves derivades. Blancafort, Montblanc, Montblanquet. El Blanc de Blancs. Un xec en blanc, o millor dos si pogués ser. Tenir carta blanca. La sacarina, la metformina i l'aspirina. L'arròs blanc. Els cabells blancs de les padrines i els padrins. Els uniformes blancs de les infermeres com la mama, i també les bates dels farmacèutics com el papa. El disc blanc dels Beatles, els meus ídols de joventut. El Floquet de Neu de la meua infantesa, tot i que ara ja no ho és, de blanquet, per raons òbvies. I també alguns blancs en castellà, però pocs: la Casita Blanca, el caballo blanco de Santiago o el Blanco de España. Ah!, i la Blanca Paloma que vindrà més endavant, encara que, d'ella, aviat me'n vaig cansar.

Ara bé, també hi havia excepcions en l'estima del color dels meus amors: la cocaïna, passar les nits en blanc, quedar-me en blanc, el tràfic de blanques —un encara és íntegre—, o el Almirante Carrero Blanco, que tot el dia anava de blanc immaculat fins que un final d'any faria un pet com una gla que l'obligaria a desafiar la llei de la gravetat. Segons els diaris de l'època i el que em va explicar la mama —jo encara no havia arribat al món—, aquell vint de desembre del setanta-tres es va

quedar com el pa de la torradora de les persones que es distreuen amb qualsevol fotesa.

En la dèria pel color blanc, però, no tot serien flors i violes. A partir dels onze o dotze anys —no recordo la data exacta—quan les padrines de Blancafort li deien a la mama —guaiteu quin homenet ja té la Neus —i ella els contestava —guaita com passa el temps, ens comencem a fer grans, — vaig tenir un problema: cada cop que tocava qualsevol cosa del color de la neu, tenia una erecció. Sí, sí. Per això, quan vaig ser més grandet li vaig dir a la mama que m'agradava més la roba de color, fins i tot les samarretes i els calçotets, però de vegades la mama se'n descuidava...

Descobrir el què i el per què no va ser fàcil. Ni els pares ni a l'escola no m'havien explicat mai allò de la contracció i distensió automàtica del múscul de l'entreuix. Va ser un amigueta del poble una mica més gran que jo qui me'n va parlar en veurem aquell embalum una nit que havíem anat a caçar mixons a la joca i jo portava una jaqueta blanca a la mà per si es girava la marinada. Als pobles de Ponent, les tardes d'estiu sempre es gira la marinada.

—Hosti, Lluc, quin bulto més gran tens a la bragueta —em va dir el Ferran, i me la va assenyalar.

—Doncs sí. No sé què em passa que moltis vegadis la titola em creix sense més ni més.

—A mi també em passa però només quan una nena m'agrada, sobretot quan veig aquella xiqueta de Ca l'Esporgador. A tu no?

—Sí, a mi també, però més amb la Lluïsa de Ca lis Mongis i amb la Marta de Cal Calcis, però també quan estic sol o amb los paris.

I quan estàvem amagats darrere d'uns esbarzers amb les lots apagades i esperàvem enfocar els ocells per abatre'ls a perdigonades, em va ensenyar què fer perquè allò tornés a lloc. Allà mateix faria la primera pràctica, i em va agradar. A més, era un bon remei per no anar tot el sant dia amb una tenda de campanya als pantalons.

Vaig venir al món el quatre de novembre de mil nou-cents vuitanta-dos, i tot i que els pares havien previst tenir-me a l'hospital Joan XXIII, naixeria al poble, a Blancafort, un llogarret de poc més de tres-cents habitants entre Montblanc i Montblanquet. La mama va pujar al cotxe, maleta i canastreta incloses, amb tanta mala pata que només posar el cul al seient del darrere es va sentir un espetec i la cosa es va precipitar. S'havia punxat una roda i l'únic taxi que hi havia a la rodalia per portar-nos a Tarragona, se n'havia anat a Tàrrrega a dur-hi les tietes de Ca les Ignés a comprar unes sabates per a la padrina. El part, doncs, el va assistir la Remei, la llevadora del poble, perquè la mama, tot i dominar-ne la tècnica, prou feina tenia en obrir-se de cames i empènyer.

El papa es deia Melchor, amb ce hac, però un cop enterrat el dictador unitesticular —no sé si algú ho havia comprovat mai, al Palacio del Pardo, però era vox populi—, es va poder catalanitzar el nom i deixar de banda, per sempre més, el del Rei d'Orient. Havia nascut a pagès l'any mil nou-cents quaranta-set, el mateix dia que sortia per primera vegada per antena el *Consultorio de Elena Francis* —encara en recordo la melodia—que la padrina es va perdre perquè aquella tarda se li havia girat feina.

Vivia en un casalot al costat de la capelleta de la Mare de Déu del Tallat, a tocar de l'església del poble. Com era costum a l'època, la família compartia casa amb una gossa, la Nika; dos rucs, Felipe i Sixto; dues eugues, Cristina i Elena, i unes quantes gallines i conills pel gasto de la casa, aquests darrers, sense nom. Però a partir de la mort dels padrins el panorama canviaria. A banda de la pobra Nika que va morir de velleta, els Blanc van anar sacrificant el bestiar menor a mesura que havien d'omplir la cassola. Els de mida gran, no. Els padrins haurien d'esperar que els quadrúpedes prenguessin la iniciativa perquè els hauria sabut greu eliminar-los. Eren com de la família, i, a més a més, a casa, aquest tipus de carn els feia bola, sobretot a la iaia Pepita.

El papa havia estudiat farmàcia a la Blanquerna, i amb el títol a la butxaca obria el negoci d'apotecari a la plaça porxada de les Borges Blanques; els poquets habitants de Blancafort no li haurien assegurat l'èxit empresarial. Va escollir, doncs, la capital de les Garrigues per amortitzar els diners que li havia costat la carrera, però també per fer-ne a cabassos, tot s'ha de dir! Per fi podria lluir la bata blanca de farmacèutic amb la copa i la serp brodades amb fil d'or al pit. I com en presumia!

La Neus Claret, la mama, era filla de Tarragona, de família benestant. Va néixer el mil nou-cents quaranta-vuit, l'any que van assassinar Mahatma Gandhi. Ho sé perquè la mama sempre m'ho recordava. La mama ho era molt, d'en Gandhi! Fins i tot m'explicava que de jove havia tingut pòsters del filòsof hindú a l'habitació que conservaria fins a la vigília del casament per allò del què dirà el Melcior. També era molt del Che, la cançó *Hasta luego comandante* era el seu himne de capçalera.

«Aprendimos a quererte / desde la histórica altura / donde el sol de tu bravura / le puso cerco a la muerte. / Aquí se queda la clara / la entrañable transparencia / de tu querida presencia /Comandante Che Guevara...»

La mama vivia amb els pares en un pis d'aquells que feien de mudar, amb les parets folrades de fusta noble, al mateix Balcó del Mediterrani, una magnífica talaia des d'on admirar la immensitat del mar. D'Algesires a Istanbul, que deia el poeta. Era el lloc on els tarragonins anaven a tocar ferro.

Havia estudiat infermeria a Barcelona, doncs els estudis universitaris no arribarien a la Imperial Tàrraco fins uns anys més tard. Acabada la carrera va deixar el pis d'estudiants on vivia, al costat del parc de bombers del carrer Mallorca, i ja amb el títol a la butxaca tornava a casa. Va exercir uns anys al departament de neonatologia de l'hospital Joan XXIII, fins que en néixer jo va demanar excedència i no

va tornar a la feina fins al cap d'un parell d'anys. Després, però, per compaginar la vida familiar amb la professional, es va estimar més fer de practicant, allò que anys més tard en dirien ATS. Amb la bata blanca, doncs, es va passar la resta de la vida laboral picant el cul dels pacients de la comarca que demanaven els seus serveis, fins a la jubilació als seixanta-sis anys, uns anys abans d'embolicar-se en política.

El papa i la mama, com la majoria de padrins i padrinis¹ de Blancafort i dels pobles de la rodalia, xerravin en xipella, un subdialecte entre el català oriental i l'occidental, avui ja pràcticament en desús. Però la mama, ella sempre tan arrelada a la terra, aplicavi aquella dita de l'escriptor Joan Fuster, que «la llengua que no s'usa està condemnada a desaparèixer» i el va voler aprendre. I no és que la mama, ni els pares de la mama el parlessin a Tarragona, què va! Però ella el va voler adoptar, tant sí com no, en anar-hi a viure de casada. A cada terra el seu ús i a cada casa el seu costum, deï quan li preguntaven per la varietat del català d'aquells contrades. I n'estavi ben cofoia. Canviavi per *is*, *lis* *as* i *es* àtonis finals, amb una soltura envejable. Jo també m'hi vaig enganxar, cosí de la mama més que del papa, esclar. El parlava amb prou soltura, només en la intimitat, però en tenia un vocabulari limitat, i per això déu n'hi do el que m'hi havia d'esforçar. I em feien molta gràcia paraules com ara *asmari*, *acotxa's*, *aumon*, *ensumania*, *llatuga* o *mixó*. Però sobretot sobretot els números: *onzi*, *dotzi*, *tretzi*, *catorzi*, *quinzi* o *setzi*.

Els pares s'havien conegut al Pas de la Casa, l'univers blanc del petit país dels Pirineus. Es van accidentar el dia dels Sants Innocents baixant per una de les pistes de l'estació. Els serveis d'emergència els van traslladar a l'hospital Verge de Meritxell en una mateixa ambulància-llitera, potser per estalviar recursos, i allí va començar tot. A l'ambulància ja es van mirar amb uns altres ulls després de la primera

¹ Paràgraf escrit íntegrament en xipella.

impressió, dolenta, esclat, en xocar a la neu vint o vint-i-cinc minuts després d'haver pagat el forfet. Es van acusar mútuament de l'infortuni, fins que els ulls del papa, segons sempre explicava la mama, van començar a fer pampallugues.

Del centre sanitari en sortirien amb la cama enguixada d'un blanc radiant i impol·lut. La mama, l'esquerra. El papa, la dreta. Com en política. Però, coses del destí, aquella desgràcia va esdevenir un goig. La primavera del setanta-dos, mentre russos i americans es barallaven pel domini de la Lluna, ells ja es feien pessigolles a la platja de Salou davant del monument a Jaume I el Conqueridor. Tantes se'n van fer, que el vint-i-dos de gener següent els intrèpids esquiadors de les muntanyes andorranes es van casar a l'església Santa Maria la Major de la capital de la Conca de Barberà, sota una intensa nevada que va deixar els carrers del poble ben colgats. Jo encara no hi era, però m'ho havia explicat la mama mentre covava el xarampió una tarda que el termòmetre havia estat a punt d'esclatar.

La mama sempre contava que el Melcior es va entestar en contractar un cantant d'Ivars d'Urgell, client seu de la farmàcia, i, tant sí com no, a l'església va voler que interpretés a cappella, allò tan cursi del José Guardiola, el cantant per excel·lència d'àvies i besàvies. La mama no sabia on amagar-se.

«Blanca y radiante va la novia / le sigue atrás un novio amante / y que al unir sus corazones / hará morir desilusiones / Ante el altar está llorando / todos dirán que es de alegría / dentro su alma está gritando / Ave Mariiiiía...»

Es van casar d'un blanc immaculat. Ella, amb un vestit que just li cobria les sabates, blanques també, pròpies d'una verge, tot i que no sé si la mama ho era, de verge, perquè això a les mares no se'ls pregunta. Duia un llarg mantell del color de la pau, el mateix de l'uniforme de Marina del papa. Ell, també vestit de blanc, havia donat la volta al món en el bergantí Juan Sebastián de Elcano durant la mili, i es va voler casar

de mariner. Jo, molts anys després, ho faria amb el seu mateix uniforme, que vaig haver de passar diversos cops per la tintoreria perquè recuperés el blanc que s'havia trencat amb el pas del temps. I no és que jo no pogués estrenar vestit, no! Ves, em va agafar la paranoia de casar-me amb el del papa encara que fos de segona mà.

Jo també vaig fer el servei militar envoltat de vaixells, però no al mar. Tot i que hauria pogut demanar pròrroga per estudis i lliurar-me'n —feia temps que es parlava que el servei militar deixaria de ser obligatori—, amb divuit anys acabats de fer em presentava voluntari per embarcar en algun buc, amb la idea d'emular el papa. Em feia il·lusió, però no vaig tenir sort. Malgrat les ganes que tenia de viatjar pels cinc continents després de les batalletes que ell i els seus companys de lleva m'havien explicat, un cop apuntat em vaig assabentar que a bord només hi pujaven els enxufats. Però m'hi conformaria de seguida perquè aquells anys el món estava convuls. Iugoslàvia estava en guerra, les coses no anaven millor en altres indrets del planeta i els atemptats terroristes sovintejaven arreu. Vaig pensar, doncs, que seria millor romandre tocant de peus a terra, en el sentit literal de la paraula, que no pas al mig del mar en un dragamines de l'armada espanyola. I ho vaig pensar quan em van venir al cap dos esdeveniments. El primer, la desgràcia que la denominada Armada Invencible —tan invencible no ho devia ser— havia patit a les costes de Gran Bretanya l'agost del mil cinc-cents vuitanta-vuit. El segon, l'enfonsament de desenes de vaixells a l'oceà quan Espanya intentava defensar, sense èxit, les possessions de Cuba i les Filipines a final de segle XIX, deixant centenars de soldadets surant al mar. A la vista d'aquests fets, doncs, i per por que Espanya hagués d'intervenir en qualsevol punt del planeta Terra per allò de la solidaritat internacional, em vaig quedar molt a gust fent guàrdies. Primer, a l'escola naval de Marín, i després al Tercio de Levante de Infantería de Marina amb base a Cartagena.

A les desfilades per la caserna per mantenir en forma els mariners, i per no fer el ridícul si alguna vegada havíem de sortir en formació per les festes de Cartagena o de Marín, sempre anava a primera fila. I quan passàvem amb aquell aire marcial que impregnava l'uniforme —no arribàvem a emular la marcialitat dels soldats de Corea del Nord o de Rússia, però déu n'hi do—, entre el públic sovint hi havia el graciós de torn que, assenyalant-me amb el dit, deia: mira, mira, Camilo Sesto. Sempre em confonien amb el cantant d'Alcoi. Em feia ràbia, molta ràbia, però ni m'immutava. Més que res, que no podia; anava en perfecta formació, i si contestava m'hauria guanyat un arrest. Era soldado gastador amb galons de caporal, sempre vestit del meu color preferit, i sempre la mateixa cançó comparant-me amb aquell xicot ensucrat.

Val a dir que les primeres setmanes a la caserna m'ho vaig passar fatal. Em feia tanta il·lusió enrolar-me a la Marina, que en sol·licitar incorporar-m'hi com a voluntari, no vaig caure en el greu problema que tenia amb el color blanc. Vaig patir. I molt, que vaig patir! Sort que l'uniforme m'anava balder i així podia dissimular la trempera, si no, no sé què haurien pensat els companys. Potser m'haurien fet sortir de l'armari? El cas és que a la mili el problema pràcticament va desaparèixer, no sé si pel bromur de potassi que deien que ens posaven al menjar —d'això me'n vaig assabentar molt després—, però d'entrada em va semblar que la fèrria disciplina militar feia miracles.

Un cop penjat l'uniforme, a empentes i rodolons vaig fer psicologia a la Universitat de Lleida; m'examinava de l'última assignatura el dinou de juny de dos mil set. Ho recordo bé perquè la mama va tenir un disgust: era just el dia que havia traspassat El Fary, de qui ella, per estrany que pugui semblar, n'era una gran admiradora. Tant, que mentre fregava plats o a la dutxa sempre cantava els seus hits, sobretot:

«Vaya torito / ay, torito guapo / tiene botines / y no va descalzo...»

Durant els estudis universitaris, el panxut em perseguia, i encara que m'hauria agradat un dígit superior en les notes, amb un cinquet em conformava. Mare de Déu, les nits que m'havia passat en blanc durant aquells anys de sacrifici i penitència!

Acabada la formació universitària, el vint de març de dos mil vuit em casava a Torre Ciudad per imposició expressa de qui havia de ser el meu sogre. —I have already spoken with the Holy Father Benedict XVI, and you will get married there —li deia a la filla, que no tenia cap possibilitat de rebatre'l si es volia estalviar les greus conseqüències de manifestar un parer distint al seu. —Con la Iglesia hemos topado, amiga mía —li deia jo a la que havia de ser la meva dona. I ella s'enfadava i plorava. Es pensava que me'n fotia del sogre, i no anava gens desencaminada.

La missa cantada de l'Opus Dei, de més de dues hores de durada, va acabar amb mi. Tant, però tant, que vaig prometre'm que aquell seria l'últim dia que aniria a una celebració de l'Obra, encara que amb la Blanca Paloma i els sogres m'hi estigués cent vint anys. Per si no n'hi havia prou, vaig haver d'aguantar les cançonetes que una coral d'escarabats cantaires amb corbatí endimonià interpretava a cada senyal del mossèn. Sobretot la ditxosa *Ancilla Domini*:

«Barriendo y cantando / lavaba María / llena de alegría / reía de amor / Cosía la ropa y fregava el suelo / la Reina del cielo / la madre de Dios...»

L'elegida fou una noia de Madrid, Blanca Paloma Papanatikós Zuripagatzaenengoa, de mare basca i pare grec, ambdós votants d'un tal Blas amb qui havien fet força pinya durant les tertúlies en diferents restaurants de Madrid, algun cop potser també en l'acreditat Café Gijón. Els Papanatikós Zuripagatzaenengoa s'havien establert a la capital del

Reino de España per raons de feina. El senyor, a qui jo sovint anomenava Don Papanatas, era un alt funcionari del govern del seu país, però en jubilar-se, no hi va voler tornar. —Greece is in ruins —deia. Potser sí que estava en ruïnes, i quan la dona li rebatia, ell despotricava i es cagava amb l'Aberri Eguna basc, encara que l'emprenyada no anava a més. De seguida, el colom blanc tornava a entrar per la finestra. Això sí que ho tenien, els sogres. Feien les paus en un tres i no res.

Pot semblar insòlit que amb la barreja de nacionalitats dels seus progenitors, a la noia la bategessin amb un nom de pila tan de Madrid —com si no hi hagués noms per triar i remenar a les cultures basca i grega—, però ja que se'ls havia tractat tan bé, devien voler honorar la patrona de la capital en la persona de la seva novena i última filla.

La Blanca Paloma i jo havíem coincidit en uns cursos de grafologia, ufologia i hipnologia d'una acadèmia que hi havia en un local del principi del carrer Major de Bellpuig, porta per porta amb l'estanc del poble, cursos que aleshores impartia el professor Chu Lyn de la The Chinese University of Hong Kong. El senyor Chu Lyn hi passava llargues temporades, a Bellpuig. Hi vivia la seva amistançada, una pubilla amb milers de pomeres al pla del bosc, que amb els anys va substituir per ingents quantitats de plaques solars amb les quals abastia d'electricitat l'Urgell i mitja Baixa Segarra, fins a Vallfogona de Riucorb i Llorac i els seus tres agregats: Rauric, la Cirera i Albió. Es parlava d'una producció de més de cent mil megawatts anuals.

El final del xinés, però, seria ben galdós. Conxorxat amb uns galifardeus de la zona, distreia bona part de l'energia que produïa per conrear plantes de marihuana al peu de la N-2, en una nau pintada de blanc amb una franja verd claret, al costat d'uns magatzems frigorífics plens de gegantines torres de caixes de fruita llestes per repartir per tot Catalunya. Va fugir cametes ajudeu-me dies abans que els Mossos d'Esquadra hi entressin i destruïssin la plantació. L'afer, però, no va esquitxar la Blancaneu. Durant el judici, la seva lletrada va poder

demostrar que ella no en sabia res i que tot plegat havia estat cosa del seu amant. Una excusa que molts, nobles i no tant, feien i fan servir per deslliurar-se del pes de la justícia. Tothom se'n feia creus, de l'embolica que fa fort de l'advocada. El cas és que la noia ni es va amagar ni va fugir. Del professor Chu Lyn, en canvi, no se'n va saber res més; els seus cursos van quedar a mitges. Sort que, a corre-cuita, la directora del centre, la senyora Expiración Matamoros, el substituiria per un marroquí força instruït que regentava un Todo a Cien al carrer la Sènia d'Albatàrrec. Això ho vam saber pel diari *El Segre*, perquè nosaltres ja havíem passat full.

De ben petit que m'interessaven les ciències ocultes, però els pares, de ciències els dos però de les de veritat, mai m'havien fet costat. Sobretot el Melcior.

—Au va, on vas amb aqueixa ruqueria. Què n'has de fotri si allà dalt hi ha vida, o se la pelin —em deia el papa quan jo ja sabia què era allò de pelar-se-la. Però jo, erra que erra, m'hi vaig apuntar d'amagat.

Allà coneixeria la Blanca Paloma, i entre forat negre i forat negre i, per què no dir-ho, de tant ficar-li al forat, ens vam enamorar, encara que ella era poqueta cosa. Jo li treia pam i mig ben bo, era rodoneta, amb cara de pa de ral i una taca a la galta dreta que semblava un calamar fregit i que quan plorava se li estovava. Era molt morena, duia el cabell curt com un xicotet i tenia els ulls del color de la gespa del Camp Nou. Els ulls eren l'única cosa bonica que tenia però, com ella deia, el roce hace el cariño. A més, era la primera xicota amb qui m'havia pogut extralimitar. I encara que potser hauria d'haver fet un càsting amb cara i ulls perquè a la classe del professor Chu Lyn hi havia noies millors, en aquell temps la Blanca Paloma ja m'anava bé. Sovint em preguntava, però, si m'havia enamorat del seu nom, perquè dels seus orígens messetaris segur que no.

Malgrat que jo i la mama érem molt de la cebà —fins i tot una temporada m'havia prohibit que em veiés amb la madrilenya perquè la

cosa no anés a més—, l'idioma mai no va ser un problema. Em vaig adaptar de seguida a la parla de Don Miguel de Cervantes fins que va arribar allò que després explicaré. Tanmateix, el que de veritat em va suposar un problema va ser entendre'm amb els sogres, però això també vindrà una mica més endavant.